

El maldecap nuclear

- Contrasta l'obsessió pel consens amb la poca capacitat d'explicar bé els avantatges de l'MTC

RAMON FOLCH, socioecòleg. Director general d'ERF.

EL PERIÒDICO DE CATALUNYA, 18.02.10

Els residus nuclears catalans i espanyols s'haurien pogut evitar. Bastava no haver construït els 10 reactors de què disposem, dos d'ells ja clausurats. Podríem haver obtingut la mateixa generació elèctrica, quasi 8.400 MWe de potència instal·lada, amb una vintena de plantes tèrmiques convencionals (aviat és dit, tanmateix...). Als anys 70, alguns no érem partidaris de l'opció nuclear justament perquè sabíem que tard o d'hora hauríem de gestionar tones de residus radioactius. També hi havia la qüestió de la seguretat, naturalment. I, encara, el no gens negligible tema d'evitar la creença que disposar d'energia subvencionada, per cert, era un tràmit tecnològic i prou. Però també és cert que les tèrmiques convencionals de l'època anaven amb carbó o amb fueloil: bé que es desconeixien aleshores els problemes climàtics lligats al diòxid de carboni, patíem diàriament els del sofre i la contaminació atmosfèrica local.

Les plantes nuclears es van fer. Feliçment, la seguretat de les centrals de segona i tercera generació és superior a les de primera, ja clausurades; per aquest costat podem estar raonablement tranquils (mai del tot, és clar). Lamentablement, per contra, la fal·laç sensació que l'energia és una commodity irrellevant s'ha instal·lat en el nostre imaginari social; per aquesta banda, ens costarà entendre que el festival de l'energia abundant i barata s'està acabant. I també lamentablement, els residus

són aquí i en generosa abundància: unes 3.500 tones ja actualment.
¿Què n'hem de fer?

Els residus de Vandellòs I, central de primera generació inaugurada l'any 1972 i clausurada el 1990 després d'un accident greu esdevingut l'any anterior, van ser enviats a França l'any 1994. Hi paguen un lloguer de l'ordre dels 40.000 euros diaris (60.000 a partir del 2011), de manera que, en aquests setze anys, ENRESA (Empresa Nacional de Residuos Radiactivos SA) ha pagat més de 200 milions d'euros. La pròpia central de Vandellòs I és un residu nuclear en ella mateixa: el reactor desactivat es troba confinat en un gegantí contenidor d'acer fins que sigui definitivament desmantellat l'any 2028, quan haurà completat el període de latència en curs. Estem parlant d'uns costos considerables, de moment no aplicables als residus de les centrals que encara funcionen, mantinguts en piscines internes que n'absorbeixen la radioactivitat. Però les piscines estan pràcticament plenes i, a més, el final de la vida útil de diversos reactors ja és a tocar. Fer-hi alguna cosa resulta imperatiu.

Davant d'això, el Govern espanyol ha fet una sorprenent convocatòria urbi et orbi, em temo que més preocupat per defugir el conflicte social que per trobar la millor opció tècnica. Ha demanat als municipis espanyols que considerin l'oportunitat de postular-se com a candidats a acollir un magatzem temporal centralitzat de residus nuclears (MTC). La majoria de municipis espanyols no presenten les condicions adequades, fins a l'eloqüent punt que dels 13 que s'han ofert, 5 han estat desqualificats d'entrada. Un MTC és una instal·lació industrial sofisticada, no un recurs per a reequilibrar pressupostos de municipis econòmicament marginals. Disposar de ferrocarril (la millor i més segura manera de transportar aquests residus) i d'una col·lectivitat amb mà

d'obra qualificada i habituada a viure en entorns nuclearitzats és més que desitjable. Molt pocs municipis reuneixen aquestes característiques, que haurien hagut de formar part d'un plec de condicions amb cara i ulls.

Contrasta aquesta obsessió pel consens aparent amb l'escassa capacitat d'explicar bé què és un MTC i per què ens cal. S'ha arribat a permetre que prosperés l'expressió «cementiri nuclear», en extrem inexacta. En un tema tan delicat, recórrer al terme cementiri és un error comunicatiu colossal. Suggereix mort i, per tant, perill. Un MTC cerca justament el contrari: garantir la seguretat i minimitzar el risc que ara tenim disseminat en set nuclis no del tot adequats. Fins i tot han aconseguit veure ridiculitzada la idea d'associar a l'MTC un parc tecnològic, quan és del tot positiva i pertinent, perquè una de les assignatures pendents és trobar la manera de neutralitzar aquests residus tot traient-ne, a més, alguna cosa de profit. Si no s'acaba aconseguint, aleshores sí que caldrà decantar-se pels cementiris, segurament abocadors definitius confinats a gran profunditat, en terrenys geològicament del tot estables i estancs (ja n'hi ha algun d'experimental al nord d'Europa).

Tant de bo que no tinguéssim residus radioactius. Com que els tenim, tant de bo que disposem aviat d'un MTC com cal. El risc actual és no tenir-lo. Tècnicament, costa d'imaginar un lloc més adient que el territori on ja hi ha quatre dels 10 reactors espanyols i molta experiència de gestió acumulada. Però el Parlament de Catalunya ha decidit que socialment no ens convé. L'hipotètic risc és a les centrals en funcionament i en les seves piscines, no en l'MTC. Però hem aconseguit que l'emoció domini el sentiment i molt més encara el coneixement. Malament. Ser aplaudit no equival a tenir raó.